Bilişime Nida · Gel, keşfet, kodla!

5

5. Sınıf Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Ders Notları

Ünite ünite konu özetleri, tanımlar ve tekrar soruları. 8 ünitenin tamamı tek kitapçıkta: tanımlar, örnekler, "Unutma!" kutuları ve kendini dene soruları.

Bilişim Teknolojileri Öğretmeni Nida · 2026–2027 Eğitim Öğretim Yılı

İçindekiler

1 💡 **Bilişim Teknolojileri ve Günlük Hayat**
Bilişim teknolojilerinin ne olduğunu, hayatımızdaki yerini, olumlu ve olumsuz etkilerini öğreniyoruz.

2 🛡️ **Dijital Vatandaşlık**
İnternette güvenli, bilinçli ve sorumlu bir birey olmayı; dijital kimliğimizi ve ayak izimizi korumayı öğreniyoruz.

3 🤖 **Yapay Zekâ**
Doğal zekâ ile yapay zekâyı karşılaştırıyor, yapay zekânın nerede kullanıldığını ve sınırlarını öğreniyoruz.

4 🖥️ **Bilgisayar Sistemleri**
Bilgisayarın donanım ve yazılım bileşenlerini, çalışma mantığını ve depolama birimlerini öğreniyoruz.

5 🗂️ **Dosya ve Klasör Yönetimi**
Dosya ve klasörlerle düzenli çalışmayı, dosya uzantılarını ve temel dosya işlemlerini öğreniyoruz.

6 🎨 **Görsel İşleme**
Görsel düzenleme programlarını, temel araçları, görsel tasarım sürecini ve resim dosya biçimlerini öğreniyoruz.

7 📝 **Kelime İşlemci ve Sunu Programları**
Metin yazmayı, biçimlendirmeyi, tablo ve resim eklemeyi; etkili bir sunum hazırlamayı öğreniyoruz.

8 🌐 **Bilgisayar Ağları ve Bileşenleri**
Bilgisayar ağlarının ne olduğunu, ağ cihazlarını, ağ türlerini ve ağ sorunlarına çözüm yollarını öğreniyoruz.

5. SINIF · 1. ÜNİTE

💡 Bilişim Teknolojileri ve Günlük Hayat

Bilişim teknolojilerinin ne olduğunu, hayatımızdaki yerini, olumlu ve olumsuz etkilerini öğreniyoruz.

Temel Kavramlar

- **Bilgi:** Öğrenme, araştırma ya da gözlem yoluyla elde edilen anlamlı ve faydalı veriler.
- **İletişim:** Duygu, düşünce ve bilgilerin yazı, ses veya simgelerle başkalarına aktarılması.
- **Teknoloji:** İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatı kolaylaştırmak için kullandığı araç, gereç, yöntem ve sistemlerin tümü.
- **Bilişim:** Bilginin teknoloji kullanılarak üretilmesi, işlenmesi, saklanması ve iletilmesiyle ilgilenen bilim dalı. "Bilgi" ve "iletişim" kelimelerinin birleşimidir.
- **Bilişim Teknolojileri (BT):** Bilginin toplanması, işlenmesi, saklanması ve iletilmesini sağlayan her türlü teknoloji. Örnek: bilgisayar, tablet, akıllı telefon, akıllı tahta.

Geçmişten Günümüze Gelişim

- Mekanik hesap makinelerinden oda büyüklüğündeki ilk bilgisayarlara, oradan kişisel bilgisayarlara geçildi.
- İnternetin yaygınlaşmasıyla bilgiye erişim saniyelere indi; mobil cihazlar bilgiyi cebimize taşıdı.
- Günümüzde yapay zekâ, akıllı cihazlar, robotlar ve bulut sistemleri hayatın her alanında.

Kullanım Alanları

- **Eğitim:** Akıllı tahta, EBA, e-Okul, eğitici yazılımlar.
- **Sağlık:** MR, tomografi, MHRS randevu, e-Nabız.
- **Ulaşım:** Navigasyon (GPS), MOBESE, akıllı trafik ışıkları, online bilet.
- **Bankacılık:** ATM, POS cihazı, internet ve mobil bankacılık, temassız ödeme.
- **Haberleşme:** Akıllı telefon, e-posta, mesajlaşma ve görüntülü görüşme uygulamaları.
- **Diğer:** Sanayide robot kollar, tarımda otomatik sulama ve drone, uzayda uydular, devlet hizmetlerinde e-Devlet, eğlencede oyun ve dijital platformlar.

Olumlu Etkiler

- Bilgiye hızlı ulaşmayı ve hızlı iletişim kurmayı sağlar.
- Zamandan ve paradan tasarruf sağlar, verimliliği artırır.
- Engelli bireylerin hayatını kolaylaştıran özel donanım ve yazılımlar sunar.

Olumsuz Etkiler

- **Fiziksel:** Duruş bozukluğu, boyun-sırt ağrısı, göz yorgunluğu, hareketsizlik ve obezite.
- **Ruhsal:** Teknoloji, internet ve oyun bağımlılığı, dikkat eksikliği, yalnızlaşma.
- **Güvenlik:** Siber zorbalık, dolandırıcılık, kişisel bilgilerin çalınması, virüsler.
- **Sosyal:** Yüz yüze iletişimin ve aile içi paylaşımın azalması.

Teknoloji Bağımlılığı

Teknolojiyi kontrol edemeyecek kadar uzun ve sık kullanma durumudur.

- **Belirtiler:** Cihaz yokken huzursuzluk, ders ve uyku düzeninin bozulması, arkadaşlardan uzaklaşma.
- **Önlemler:** Ekran süresini sınırlamak, spor ve hobilere zaman ayırmak, yatmadan önce ekranı kapatmak.

Bilgisayar Başında Sağlığımızı Koruyalım (Ergonomi)

- Ekran göz hizasında ve gözlerden 50–70 cm uzakta olmalı.
- Sırt dik, dirsekler 90 derece, bilekler düz; ayaklar yere basmalı.
- Belimizi destekleyen, yüksekliği ayarlanabilir sandalye kullanılmalı.
- Ekrana doğrudan ışık gelmemeli, karanlık odada bilgisayar kullanılmamalı.
- **20-20-20 kuralı:** Her 20 dakikada 20 saniye boyunca 20 adım (6 m) uzağa bakarak gözler dinlendirilmeli.

⭐ Unutma!

- Bilişim = Bilgi + İletişim.
- BT her alanda kullanılır; doğru ve dengeli kullanmak bizim elimizde.
- Ekran göz hizasında, aradaki mesafe 50–70 cm.

🖍️ Kendini Dene

1. Bilişim teknolojileri ne demektir?
   Cevap: Bilginin toplanması, işlenmesi, saklanması ve iletilmesini sağlayan her türlü teknolojidir.
2. Sağlık alanında kullanılan iki bilişim teknolojisi örneği veriniz.
   Cevap: MR cihazı, e-Nabız, MHRS randevu sistemi, tomografi.
3. Bilişim teknolojilerinin üç olumsuz etkisini yazınız.
   Cevap: Bağımlılık, siber zorbalık, dolandırıcılık, duruş bozukluğu, göz yorgunluğu.
4. Bilgisayar kullanırken ekran ile göz arasındaki mesafe ne kadar olmalıdır?
   Cevap: 50–70 cm.

5. SINIF · 2. ÜNİTE

Dijital Vatandaşlık

İnternette güvenli, bilinçli ve sorumlu bir birey olmayı; dijital kimliğimizi ve ayak izimizi korumayı öğreniyoruz.

Dijital Kimlik

İnternet ortamında bizi tanıtan bilgilerin bütünüdür.

- Sosyal medya hesaplarımız, e-posta adresimiz, oyunlardaki kullanıcı adlarımız dijital kimliğimizi oluşturur.
- Paylaştığımız fotoğraf, video ve yorumlar; beğeniler ve aramalar da dijital kimliğimizin parçasıdır.
- İnternetteki kimlikler her zaman gerçeği yansıtmayabilir; tanımadığımız kişilere güvenmemeliyiz.

Kişisel Verilerimizi Koruyalım

- **Gizli kalması gerekenler:** T.C. kimlik numarası, ev adresi, telefon numarası, şifreler, okul bilgileri.
- **Güçlü şifre:** En az 8 karakter; büyük-küçük harf, rakam ve özel karakter içerir (örnek: B@gL!k_23).
- **Zayıf şifre örnekleri:** 123456, qwerty, adımız veya doğum tarihimiz.
- Şifreler kimseyle paylaşılmaz ve belirli aralıklarla değiştirilir.
- Tanımadığımız kişilerden gelen bağlantılara tıklanmaz, güvenilmeyen sitelerden dosya indirilmez.

Dijital Vatandaşlık Nedir?

Teknolojiyi ve interneti güvenli, bilinçli, etik ve sorumlu şekilde kullanan bireye dijital vatandaş denir.

- **Örnekler:** e-Devlet ile resmî işlem yapmak, e-Okul ile notlara bakmak, e-Nabız ile sağlık bilgilerini takip etmek, güvenli sitelerden alışveriş yapmak.
- **Vatandaşa yararı:** Hız, zaman ve para tasarrufu, her yerden hizmet alabilme.
- **Kurumlara yararı:** Kırtasiye ve personel tasarrufu, hızlı ve kaliteli hizmet, vatandaş memnuniyeti.

Dijital Vatandaşlığın 9 Boyutu

- **Dijital Erişim:** Herkesin teknolojiye eşit ve kaliteli erişebilmesi.
- **Dijital Ticaret:** Güvenli sitelerden bilinçli alışveriş yapmak.
- **Dijital İletişim:** Doğru iletişim aracını doğru zamanda, saygılı kullanmak.
- **Dijital Okuryazarlık:** Doğru bilgiye ulaşma, bilgiyi değerlendirme ve üretme becerisi.
- **Dijital Etik:** Başkalarının haklarına saygı duyarak sorumlu davranmak.
- **Dijital Kanun:** Gerçek hayatta suç olanın internette de suç olduğunu bilmek.
- **Dijital Hak ve Sorumluluklar:** Kendini özgürce ifade etmek ve haksızlıkları bildirmek.
- **Dijital Sağlık:** Teknolojinin beden ve ruh sağlığına etkilerinin farkında olmak.
- **Dijital Güvenlik:** Cihazları ve kişisel bilgileri korumak.

e-Devlet Kapısı

- Devlet hizmetlerini tek noktadan, elektronik ortamda sunan sistemdir: turkiye.gov.tr
- Giriş için T.C. kimlik numarası ve PTT'den alınan e-Devlet şifresi (veya e-imza, mobil imza) kullanılır.
- **Yararları:** Zaman ve kâğıt tasarrufu, her yerden 7/24 erişim, kuyruk beklememe.

Dijital Ayak İzi

İnternette yaptığımız her işlemin (arama, beğeni, yorum, paylaşım, ziyaret edilen siteler) bıraktığı kalıcı izdir.

- Paylaşılan bir içerik silinse bile ekran görüntüsü alınmış veya kopyalanmış olabilir.
- **Paylaşmadan önce düşün:** "Bunu herkes görse sorun olur mu?"

Dijital Vatandaşlık Kuralları

- İnternetteki bilginin doğruluğunu farklı kaynaklardan kontrol et.
- Yanıltıcı reklamlara kanma.
- İletişim kurduğun kişilere saygılı davran; yüz yüze söyleyemeyeceğin bir şeyi yazma.
- Gerçek hayatta suç olan davranışların internette de suç olduğunu unutma.
- Sana yapılmasını istemediğin bir davranışı başkasına yapma.
- İnterneti bağımlılık derecesinde kullanma, kişisel bilgilerini gizli tut.
- Başkalarının emeğine (resim, müzik, yazı) izinsiz sahip çıkma; telif haklarına saygı göster.

Siber Zorbalık

İnternet ve dijital araçlar yoluyla birini rahatsız etmek, aşağılamak veya tehdit etmektir.

- **Örnekler:** Kaba mesaj göndermek, lakap takmak, sahte profil açmak, izinsiz fotoğraf paylaşmak, asılsız haber yaymak.
- Ne yapmalı? Karşılık verme, kanıtları (ekran görüntüsü) sakla, kişiyi engelle ve güvendiğin bir yetişkine haber ver.

⭐ Unutma!

- Güçlü şifre: harf + rakam + sembol, en az 8 karakter.
- Dijital ayak izi kalıcıdır.
- İnternette de gerçek hayattaki kurallar geçerlidir.

🖍️ Kendini Dene

1. Dijital vatandaşlık ne demektir?
   Cevap: Teknolojiyi ve interneti güvenli, bilinçli, etik ve sorumlu kullanmaktır.
2. Dijital vatandaşlığın 9 boyutundan üçünü yazınız.
   Cevap: Dijital erişim, ticaret, iletişim, okuryazarlık, etik, kanun, hak ve sorumluluklar, sağlık, güvenlik.
3. Dijital ayak izi nedir?
   Cevap: İnternette yaptığımız işlemlerin bıraktığı kalıcı izlerdir.
4. Siber zorbalığa uğrarsak ne yapmalıyız?
   Cevap: Karşılık vermeden kanıtları saklamalı, kişiyi engellemeli ve güvendiğimiz bir yetişkine haber vermeliyiz.

5. SINIF · 3. ÜNİTE

🤖 Yapay Zekâ

Doğal zekâ ile yapay zekâyı karşılaştırıyor, yapay zekânın nerede kullanıldığını ve sınırlarını öğreniyoruz.

Doğal Zekâ ve Yapay Zekâ

- **Doğal Zekâ:** İnsanların doğuştan sahip olduğu düşünme, öğrenme ve problem çözme yeteneğidir. Yaratıcı, esnek, duygusal ve sezgiseldir; deneyimlerden öğrenir.
- **Yapay Zekâ (YZ):** Bilgisayarların ve yazılımların insan zekâsı gerektiren görevleri (öğrenme, karar verme, problem çözme) yerine getirebilmesidir.
- **YZ'nin özellikleri:** Çok hızlıdır, doğru programlandığında az hata yapar, veriye dayalıdır; yaratıcılığı sınırlıdır ve duyguları yoktur.

Benzerlikler ve Farklılıklar

- **Benzerlikler:** İkisi de öğrenir, problem çözer, karar verir ve bilgiye dayanarak sonuç üretir.
- **Farklılıklar:** Doğal zekâ duygu, vicdan ve hayal gücüne sahiptir; yapay zekâ yalnızca öğrendiği verilerle çalışır.

Makine Öğrenmesi

Bilgisayara bir işi adım adım kodlamak yerine çok sayıda örnek (veri) göstererek kendi kendine öğrenmesini sağlama yöntemidir.

- **Örnek:** Binlerce kedi ve köpek fotoğrafı gösterilen bir YZ, zamanla ikisini ayırt etmeyi öğrenir.

Yapay Zekâ Hayatımızın Neresinde?

- **Akıllı Asistanlar:** Siri, Google Asistan, Alexa sesimizi tanır ve komutları anlar.
- **Öneri Sistemleri:** YouTube ve film platformları izlediklerimize göre öneri yapar.
- **Spam Filtreleri:** İstenmeyen e-postaları otomatik ayıklar.
- **Diğer:** Yüz tanıma, çeviri uygulamaları, navigasyon, sürücüsüz araçlar, oyunlardaki akıllı rakipler, sağlıkta hastalık teşhisi.
- **Üretken YZ araçları:** Metin, görsel, ses ve video üretebilen sohbet ve tasarım araçları.

Yapay Zekânın Sınırlılıkları

- **Yaratıcılık eksikliği:** Tamamen özgün fikir üretemez, verilenler üzerinden çalışır.
- **Hata yapabilir:** Yanlış veriyi doğru sanabilir, gerçek olmayan bilgi uydurabilir.
- **Duyguları anlayamaz:** Duyguları hissetmez, yalnızca tahmin eder.
- **Verilere bağımlıdır:** Yalnızca futbol topuyla eğitilen bir YZ basketbol topunu tanıyamaz.
- **İnsan gibi karar veremez:** Ahlak, vicdan ve değer kavramları yoktur.

Tarihsel Gelişim

- **Antik Çağ:** İnsanlar hareket eden heykelleri hayal etti.
- **1200'ler:** El-Cezerî otomatik çalışan makineler tasarladı.
- **1950:** Alan Turing "Makineler düşünebilir mi?" sorusunu sordu ve Turing Testi'ni geliştirdi.
- **1956:** "Yapay Zekâ" terimi ilk kez kullanıldı.
- **1970–1990:** Beklentiler karşılanamadı, bu döneme "Yapay Zekâ Kışı" denildi.
- **1997:** IBM'in Deep Blue bilgisayarı satranç şampiyonu Kasparov'u yendi.
- **2000'ler ve sonrası:** Yüz ve ses tanıma, sürücüsüz araçlar, sohbet eden yapay zekâ araçları.

Yapay Zekâyı Doğru Kullanmak

- İyi bir komut (prompt) açık, ayrıntılı ve amaca uygun olmalıdır: Ne istiyorum? Kimin için? Hangi biçimde?
- YZ'nin verdiği bilgiyi mutlaka güvenilir kaynaklardan kontrol et.
- Ödevleri YZ'ye yaptırmak yerine öğrenmek için yardımcı olarak kullan; kişisel bilgilerini YZ araçlarına yazma.
- YZ bir yardımcıdır, insanın yerine geçemez.

⭐ Unutma!

- YZ veriden öğrenir; veri yanlışsa sonuç da yanlış olur.
- Alan Turing: "Makineler düşünebilir mi?"
- YZ'nin cevabını mutlaka kontrol et.

✏️ Kendini Dene

1. Yapay zekâ ne demektir?
   Cevap: Bilgisayarların insan zekâsı gerektiren görevleri yerine getirebilmesidir.
2. Günlük hayattan iki yapay zekâ örneği veriniz.
   Cevap: Akıllı asistanlar, öneri sistemleri, spam filtreleri, yüz tanıma, çeviri uygulamaları.
3. Yapay zekânın iki sınırlılığını yazınız.
   Cevap: Yaratıcılığı sınırlıdır, hata yapabilir, duyguları anlayamaz, verilere bağımlıdır.
4. 1997'de satranç şampiyonu Kasparov'u yenen bilgisayarın adı nedir?
   Cevap: IBM Deep Blue.

5. SINIF · 4. ÜNİTE

🖥️ Bilgisayar Sistemleri

Bilgisayarın donanım ve yazılım bileşenlerini, çalışma mantığını ve depolama birimlerini öğreniyoruz.

Bilgisayar ve Çalışma Mantığı

Bilgisayar, kullanıcıdan aldığı veriyi işleyip sonucu kullanıcıya sunan elektronik cihazdır.

- **Çeşitleri:** Masaüstü, dizüstü (laptop), tablet, akıllı telefon.
- **Çalışma sırası her zaman aynıdır:** GİRDİ → İŞLEM → ÇIKTI (ve gerekirse depolama).
- **Bilgisayar iki bölümden oluşur:** Donanım ve yazılım. Biri olmadan diğeri işe yaramaz (donanım beden, yazılım ruh gibidir).

İç Donanım Birimleri (Kasanın İçi)

- **Anakart:** Tüm parçaların takıldığı ve birbiriyle iletişim kurduğu ana kart; bilgisayarın sinir sistemi.
- **İşlemci (CPU):** Bilgisayarın beyni; tüm hesaplama ve mantık işlemlerini yapar.
- **RAM (Ana Bellek):** Çalışan programların verilerini geçici olarak tutar; elektrik kesilince bilgiler silinir.
- **Sabit Disk (HDD/SSD):** Dosyalar, programlar ve işletim sistemi kalıcı olarak saklanır.
- **Ekran Kartı:** Görüntünün monitöre gitmesini sağlar.
- **Ses Kartı:** Sesin işlenmesini sağlar.
- **Güç Kaynağı:** Prizden gelen elektriği parçalara uygun şekilde dağıtır.

Dış Donanım Birimleri (Çevre Birimleri)

- **Giriş birimleri:** Klavye, fare, mikrofon, kamera, tarayıcı (scanner).
- **Çıkış birimleri:** Ekran (monitör), yazıcı, hoparlör, kulaklık, projeksiyon.
- **Hem giriş hem çıkış:** Dokunmatik ekran, flash bellek, hafıza kartı, harici disk, CD/DVD.
- **Kasa:** İç parçaları dış etkilere karşı koruyan kutu.

Yazılım

Donanımın nasıl çalışacağını söyleyen, elle tutulamayan programlardır.

- **Sistem Yazılımı (İşletim Sistemi):** Donanımı, dosyaları ve diğer programları yöneten temel yazılım; bilgisayara ilk yüklenen yazılımdır. Örnek: Windows, Pardus, macOS, Linux, Android, iOS.
- Yerli ve millî işletim sistemimiz PARDUS'tur.
- **İşletim sisteminin görevleri:** Donanımı yönetmek, dosya ve klasörleri düzenlemek, programları çalıştırmak, kullanıcıya arayüz sunmak.
- **Uygulama Yazılımı:** Belirli bir işi yapmak için kullanılan programlar. Örnek: Word, Paint, Chrome, oyunlar, antivirüs programları.
- **Arayüz:** Kullanıcının cihazı kontrol etmek için kullandığı etkileşimli yüzeydir.

Depolama Birimleri ve Kapasite

- **Dahili depolama:** Sabit disk (HDD), SSD. Harici depolama: USB bellek, harici disk, hafıza kartı, CD/DVD, bulut depolama.
- **Bit:** Bilgisayardaki en küçük veri birimi (0 veya 1).
- 8 Bit = 1 Byte · 1024 Byte = 1 KB · 1024 KB = 1 MB · 1024 MB = 1 GB · 1024 GB = 1 TB · 1024 TB = 1 PB

Klavye ve Fare Kullanımı

- **Caps Lock:** Sürekli büyük harf yazmayı açıp kapatır.
- **Shift:** Basılı tutulunca büyük harf veya tuşun üstündeki karakter yazılır.
- **Backspace:** İmlecin solundaki karakteri siler. Delete: İmlecin sağındaki karakteri ya da seçili öğeyi siler.
- **Enter:** Satır başı yapar, komutu onaylar. Boşluk (Space): İki kelime arasına boşluk bırakır.
- F klavye Türkçeye uygun klavye düzenidir.
- Farenin sol tuşu seçer, çift tıklama açar; sağ tuş seçenekler menüsünü açar; tekerlek sayfayı kaydırır.

Bilgisayarım Neden Çalışmıyor?

- Önce kabloların ve güç bağlantısının takılı olduğunu kontrol et.
- Monitör açık mı, ses kapalı mı, cihaz doğru bağlı mı bak.
- Program donarsa kapatıp yeniden aç; gerekirse bilgisayarı yeniden başlat.
- Çözemiyorsan öğretmenine ya da teknik servise başvur.

⭐ Unutma!

- İşlemci = beyin, RAM = geçici, sabit disk = kalıcı.
- Girdi → İşlem → Çıktı
- Millî işletim sistemimiz: PARDUS

🖍️ Kendini Dene

1. Donanım ve yazılım arasındaki fark nedir?
   Cevap: Donanım elle tutulan fiziksel parçalardır; yazılım ise elle tutulamayan programlardır.
2. Harddisk, hoparlör, işlemci, klavye ve ekranı iç ve dış donanım olarak ayırınız.
   Cevap: İç: Harddisk, işlemci. Dış: Hoparlör, klavye, ekran.
3. İşletim sistemi nedir? Millî işletim sistemimizin adı nedir?
   Cevap: Donanımı, dosyaları ve programları yöneten temel yazılımdır. Millî işletim sistemimiz Pardus'tur.
4. 1 Byte kaç bittir? 1 GB kaç MB'tır?
   Cevap: 1 Byte = 8 bit, 1 GB = 1024 MB.

5. SINIF · 5. ÜNİTE

🗂️ Dosya ve Klasör Yönetimi

Dosya ve klasörlerle düzenli çalışmayı, dosya uzantılarını ve temel dosya işlemlerini öğreniyoruz.

Dosya, Klasör ve Sürücü

- **Dosya:** Bilgisayarda saklanan her türlü bilgi (yazı, resim, ses, video).
- **Klasör:** Dosyaları düzenli tutmak için kullanılan dijital kutu; içinde dosya ve başka klasörler bulunabilir.
- **Sürücü:** Dosya ve klasörlerin saklandığı fiziksel ortam (C:, D:, USB bellek). Genellikle C: sürücüsünde işletim sistemi bulunur.
- **Dosya adı üç kısımdan oluşur:** ad + nokta + uzantı. Örnek: tatil_fotografi.jpg

Dosya Uzantıları

- **Metin/Belge:** .txt, .doc, .docx, .pdf
- **Resim:** .jpg, .png, .gif, .bmp
- **Ses:** .mp3, .wav
- **Video:** .mp4, .avi, .mov
- **Diğer:** .pptx (sunu), .xlsx (tablo), .zip/.rar (sıkıştırılmış), .exe (program), .html (web sayfası)

Temel İşlemler ve Kısayollar

- **Yeni klasör:** Sağ tık → Yeni → Klasör (Ctrl+Shift+N).
- **Ad değiştirme:** Öğeyi seçip F2 tuşu veya sağ tık → Yeniden adlandır.
- **Kopyala (Ctrl+C):** Öğe çoğaltılır, orijinali yerinde kalır.
- **Kes (Ctrl+X):** Öğe taşınır, orijinal yerinden kalkar.
- **Yapıştır (Ctrl+V):** Kopyalanan veya kesilen öğe yeni yerine konur.
- **Sil (Delete):** Öğe Geri Dönüşüm Kutusu'na gider, oradan geri yüklenebilir.
- **Kalıcı sil (Shift+Delete):** Öğe Geri Dönüşüm Kutusu'na gitmeden tamamen silinir.
- **Geri al (Ctrl+Z), Ara:** Dosya Gezgini'ndeki arama kutusu.

Düzenli Çalışma İpuçları

- Dosyalara içeriğini anlatan anlamlı adlar ver (ör. 5A_bilisim_odev1.docx).
- **Dosya adlarında \ / :** * ? " < > | karakterleri kullanılamaz.
- Dosyaları konularına göre klasörlerde topla; gereksiz dosyaları sil.
- Önemli dosyalarını yedekle (USB bellek, harici disk veya bulut).

Bilginin Zamanda Yolculuğu

- Geçmişte bilgiler taş tabletlere, papirüslere ve kâğıda yazıldı.
- Sonra disket, CD/DVD, USB bellek ve hafıza kartları kullanıldı.
- Bugün bilgileri bulut depolama servislerinde saklıyor, her yerden erişebiliyoruz.

⭐ Unutma!

- Kopyala = çoğalt, Kes = taşı.
- Shift+Delete geri dönüşüm kutusuna gitmez!
- Dosya adı + nokta + uzantı

🖍️ Kendini Dene

1. Dosya ile klasör arasındaki fark nedir?
   Cevap: Dosya bilginin kendisidir; klasör dosyaları düzenli tutmak için kullanılan kutudur.
2. .mp3 ve .jpg uzantılı dosyalar hangi türdendir?
   Cevap: .mp3 ses, .jpg resim dosyasıdır.
3. Kopyalama ile kesme arasındaki fark nedir?
   Cevap: Kopyalamada orijinal yerinde kalır; kesmede öğe yeni yere taşınır.
4. Bir dosyayı geri dönüşüm kutusuna göndermeden silmek için hangi tuşlar kullanılır?
   Cevap: Shift + Delete.

5. SINIF · 6. ÜNİTE

🎨 Görsel İşleme

Görsel düzenleme programlarını, temel araçları, görsel tasarım sürecini ve resim dosya biçimlerini öğreniyoruz.

Görselin Temel Özellikleri

- **Piksel:** Dijital görüntüyü oluşturan en küçük nokta.
- **Çözünürlük:** Bir görseldeki piksel sayısı (ör. 1920×1080). Çözünürlük arttıkça görüntü netleşir, dosya boyutu büyür.
- Bilgisayar görselleri piksellerin renk bilgisini sayılarla saklar.

Görsel Düzenleme Programları

- **Basit programlar:** Paint, Paint 3D – çizim, boyama, şekil ve yazı ekleme.
- **Gelişmiş programlar:** GIMP ve Paint.NET (ücretsiz), Photoshop (ücretli) – katmanlarla profesyonel düzenleme.
- **Çevrim içi araçlar:** Canva gibi web tabanlı tasarım araçları.

Temel Araçlar

- **Seçim:** Görselin bir bölümünde işlem yapmayı sağlar.
- **Fırça / Kalem:** Çizim ve boyama yapar. Boya kovası: Kapalı alanı tek renkle doldurur.
- **Silgi:** İstenmeyen bölümleri siler. Metin aracı (A/T): Görsele yazı ekler.
- **Kırpma:** Görselin istenmeyen kenarlarını keser. Yeniden boyutlandırma: Görselin ölçülerini değiştirir.
- **Döndürme / Çevirme:** Görseli döndürür veya ayna görüntüsünü alır.
- Renk, parlaklık ve kontrast ayarları görselin daha canlı ve net görünmesini sağlar.

Görsel İçin Kurgu Oluşturma (Tasarım Süreci)

- **1. Amaç ve hedef kitle:** Görseli neden ve kimin için yapıyorum?
- **2. İçerik:** Başlık, slogan, tarih, resim gibi hangi bilgiler olacak?
- **3. Taslak:** Kâğıda başlığın, resmin ve yazıların yerini gösteren basit bir çizim yap.
- **4. Araçlar:** Hangi programı ve hangi renkleri kullanacağına karar ver.
- **5. Geliştirme ve kaydetme:** Taslağı programda oluştur, uygun biçimde kaydet.

Resim Dosya Biçimleri

- **JPG/JPEG:** En yaygın biçim; fotoğraflar için uygundur, dosya boyutu küçüktür ama her kayıtta az da olsa kalite kaybı olabilir.
- **PNG:** Kayıpsız ve yüksek kalitelidir; şeffaf (saydam) arka planı destekler, logolar için idealdir.
- **GIF:** Kısa, sessiz, tekrar eden hareketli görseller için kullanılır.
- **BMP:** Sıkıştırma yapmaz, dosya boyutu çok büyüktür.

⭐ Unutma!

- Piksel = en küçük nokta.
- Şeffaf arka plan için PNG.
- Önce kurgu ve taslak, sonra tasarım.

🖍️ Kendini Dene

1. Çözünürlük nedir?
   Cevap: Bir görseldeki piksel sayısıdır; arttıkça görüntü netleşir.
2. Arka planı saydam bir logo hangi biçimde kaydedilmelidir?
   Cevap: PNG.
3. Görsel tasarım sürecinin ilk adımı nedir?
   Cevap: Amacı ve hedef kitleyi belirlemek.
4. Görselin istenmeyen kenarlarını kesmek için hangi araç kullanılır?
   Cevap: Kırpma aracı.

5. SINIF · 7. ÜNİTE

📝 Kelime İşlemci ve Sunu Programları

Metin yazmayı, biçimlendirmeyi, tablo ve resim eklemeyi; etkili bir sunum hazırlamayı öğreniyoruz.

Kelime İşlemci Programları

Metin yazmak, düzenlemek, biçimlendirmek ve yazdırmak için kullanılan programlardır.

- **Örnekler:** Microsoft Word, Google Dokümanlar (çevrim içi), LibreOffice Writer (ücretsiz).
- **Word arayüzü:** Başlık çubuğu, sekmeler ve şerit (Giriş, Ekle, Düzen…), çalışma alanı, durum çubuğu, yakınlaştırma.
- **Kullanım alanları:** Ödev, mektup, dilekçe, rapor, afiş ve broşür hazırlama.

Metin Biçimlendirme

- Yazı tipi ve yazı tipi boyutu değiştirilebilir.
- Kalın (Ctrl+B), İtalik (Ctrl+I), Altı çizili (Ctrl+U).
- Yazı rengi, vurgu rengi; sola, ortaya, sağa ve iki yana hizalama.
- Madde işaretleri ve numaralandırma ile liste oluşturma.

Klavye Kısayolları

- **Ctrl+N:** Yeni belge · Ctrl+O: Aç · Ctrl+S: Kaydet · Ctrl+P: Yazdır
- **Ctrl+A:** Tümünü seç · Ctrl+C / Ctrl+X / Ctrl+V: Kopyala / Kes / Yapıştır
- **Ctrl+Z:** Geri al · Ctrl+Y: Yinele · Ctrl+F: Bul

Tablo, Resim ve Şekil Ekleme

- **Ekle sekmesi → Tablo:** Satır ve sütun sayısı seçilerek tablo eklenir.
- **Ekle → Resimler:** Bilgisayardan veya çevrim içi kaynaktan resim eklenir; köşelerinden tutularak boyutlandırılır.
- Ekle → Şekiller ve WordArt ile belge zenginleştirilir.

Sunu Programları

Bilgileri slaytlar hâlinde görsel, ses ve video ile destekleyerek sunmaya yarayan programlardır.

- **Örnekler:** PowerPoint, Google Slaytlar, Canva, LibreOffice Impress.
- **Slayt:** Sunumu oluşturan sayfaların her biri.
- Sunuya metin, resim, tablo, grafik, ses ve video eklenebilir.
- Geçişler slaytlar arasında, animasyonlar slayttaki nesnelerde hareket efekti oluşturur.
- F5 tuşu sunuyu baştan başlatır.

İyi Bir Sunumun Özellikleri

- Slaytlarda az ve öz yazı olmalı; anahtar kelimeler kullanılmalı.
- Yazılar okunaklı büyüklükte, yazı ve arka plan renkleri birbirine zıt olmalı.
- Konuyla ilgili, kaliteli görseller seçilmeli.
- Geçiş ve animasyonlar abartılmamalı.
- Kaynaklar belirtilmeli; sunum önceden prova edilmeli.

⭐ Unutma!

- Ctrl+S ile sık sık kaydet!
- Slaytta az yazı, çok görsel.
- F5 = sunuyu başlat.

🖍️ Kendini Dene

1. Üç kelime işlemci programı yazınız.
   Cevap: Microsoft Word, Google Dokümanlar, LibreOffice Writer.
2. Metni kalın yapmak için hangi kısayol kullanılır?
   Cevap: Ctrl + B.
3. Geçiş ile animasyon arasındaki fark nedir?
   Cevap: Geçiş slaytlar arasında, animasyon slayttaki nesnelerde uygulanır.
4. İyi bir sunumun iki özelliğini yazınız.
   Cevap: Az ve öz yazı, okunaklı yazı, uygun görseller, abartısız animasyon, kaynak gösterme.

5. SINIF · 8. ÜNİTE

🌐 Bilgisayar Ağları ve Bileşenleri

Bilgisayar ağlarının ne olduğunu, ağ cihazlarını, ağ türlerini ve ağ sorunlarına çözüm yollarını öğreniyoruz.

Bilgisayar Ağı Nedir?

İki veya daha fazla cihazın bilgi paylaşımı ve iletişim için birbirine bağlanmasıyla oluşan yapıdır.

- **Kullanıldığı yerler:** Okul, ev, hastane, banka, kütüphane, kafe.
- İnternet, dünyadaki ağların birbirine bağlanmasıyla oluşan en büyük ağdır.

Ağları Neden Kullanırız?

- **Dosya paylaşımı:** Okuldaki sunuma tüm sınıflardan ulaşmak.
- **Çevre birimi paylaşımı:** Tek yazıcıyı birçok bilgisayarın kullanması.
- **Uygulama paylaşımı:** Çevrim içi oyunlar ve ortak çalışma.
- **İletişim:** Uzaktaki insanlarla yazılı ve görüntülü iletişim.

Ağ Cihazları

- **Modem:** Evimizi veya okulumuzu internete bağlar.
- **Switch (Anahtar):** Aynı ağdaki cihazları birbirine bağlar.
- **Router (Yönlendirici):** Verilerin doğru adrese ulaşmasını sağlar, farklı ağları bağlar.
- **Kablosuz Erişim Noktası:** Cihazların kablosuz (Wi-Fi) olarak ağa bağlanmasını sağlar.
- **Ağ Kartı:** Bilgisayarın ağa bağlanmasını sağlayan parça. Ağ kablosu: Cihazlar arasında veri taşır.

Kablolu mu, Kablosuz mu?

- **Kablolu ağ (Ethernet):** Daha hızlı ve kararlıdır, ancak hareket özgürlüğü sınırlıdır.
- **Kablosuz ağ (Wi-Fi, Bluetooth):** Kablo gerekmez, hareket kolaylığı sağlar; mesafe ve engellerden etkilenebilir.

Küçük Ağdan Büyük Ağa

- **LAN (Yerel Alan Ağı):** Aynı oda veya bina içindeki cihazlar. Örnek: Okulun bilgisayar sınıfı.
- **MAN (Metropol Alan Ağı):** Bir şehir içindeki yerel ağların birleşimi. Örnek: Belediye ağı.
- **WAN (Geniş Alan Ağı):** Ülkeler ve kıtalar arası bağlantı. En büyük örneği internettir.

Ağ Sorunu Var! Ne Yapmalıyım?

- Kabloların takılı ve modem ışıklarının yanıyor olduğunu kontrol et.
- Wi-Fi'nin açık olduğuna ve doğru ağa bağlandığına bak.
- Modemi kapatıp 10 saniye bekledikten sonra yeniden aç.
- Sorun sürerse bir yetişkine veya internet servis sağlayıcısına haber ver.

⭐ Unutma!

- LAN < MAN < WAN
- İnternet = ağların ağı.
- Modem internete bağlar, switch cihazları birbirine bağlar.

🖍️ Kendini Dene

1. Bilgisayar ağı nedir?
   Cevap: İki veya daha fazla cihazın bilgi paylaşımı ve iletişim için birbirine bağlanmasıdır.
2. Okuldaki bilgisayar sınıfının ağı hangi ağ türüdür?
   Cevap: LAN (Yerel Alan Ağı).
3. Modemin görevi nedir?
   Cevap: Cihazların internete bağlanmasını sağlar.
4. Ağların iki faydasını yazınız.
   Cevap: Dosya paylaşımı, yazıcı paylaşımı, iletişim, uygulama paylaşımı.

Bilişimi birlikte keşfedelim! 🚀

Bu notlar ve daha fazlası Bilişime Nida'da: nida-not-defteri.onrender.com